СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 120. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 23-го травня 1940. No. 120. Jersey City, N. J., Thursday, May 23, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО АМЕРИКАНСЬКІ ЗБРОЄННЯ

ВАШИНҐТОН. — На пресовій конференції президент Рузвелт заявляв, що державні департаменти виробляють конкретні пляни, в який спосіб приспішити американське зброєння, зокрема осягнути 50,000 боєвих літаків. Президент водночас заявляв, що край візьметься до вичищення з перевертних елементів, зокрема так званої „пятої колюмни", яка симпатизує з ворогами краю і на випадок війни Америки плянує помагати ворогам. В тій ціли, казав президент, в найблизчому часі бюра натуралізації і еміґрації, що мають безпосередний нагляд над чужинцями, будуть перенесені до департаменту судівництва, який могтиме досліджувати всіх чужинців і відразу потягати їх до відповідальности.

Відносно зброєння президент заповів такі три основи, на яких воно буде опиратись: 1) внаслідок зброєння не повстануть нові міліонери в Америці і ніхто в короткому часі не доробиться великого майна, 2) робітництво не буде використовувати того положення, щоб шляхами страйків вимушувати надзвичайно великі робітничі плати, 3) соціяльні уліпшення і осягнення в ніякому разі не будуть занедбані, чи понехані в часі цього зброєння.

ЗА ПРОДАЖ ЛІТАКІВ АЛІЯНТАМ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Пепер вніс внесок у сенаті, на основі якого дозволеноб аліянтам продавати ті воєнні літаки, що їх має американська армія. В тім законопроєкті також передбачається всяка інша можлива поміч аліянтам, з виключенням висилки війська до Европи.

ПРЕЗИДЕНТ ТАВРУЄ НІМЦІВ.

ВАШИНҐТОН. — На пресовій конференції президент Рузвелт натаврував німців за те, що вони в нещадний спосіб обстрілюють з літаків цивільне втікаюче населення.

ДОВШИЙ ТИЖДЕНЬ У ДОКАХ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресовий комітет морських справ приняв проєкт, на основі якого злагідненоб дещо закон годин праці в воєнних доках, у яких виробляють воєнні кораблі. На основі того злагіднення дозволеноб у доках працювати по 48 годин на тиждень.

ЛІТАКИ ДЛЯ ФЛЬОТИ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресовий комітет морських справ зголосив домагання до конґресу, щоб не лиш дозволити в доках працювати по 48 годин на тиждень, але також, щоб конґрес наділив американську воєнну фльоту відповідною сумою гроша, за яких можна булоб побудувати для воєнної фльоти десять тисяч боєвих літаків.

БОРОТЬБА З „ПЯТОЮ КОЛЮМНОЮ".

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Даєс, голова комітету дослідів неамериканських активностей, подав у конґресі звіт про те, як Злучені Держави Америки обняті сіткою шпигунів, що працюють для Совєтів. Ці інформації Даєс осягнув від бувшого голови тих шпигунів, Доценберга, засудженого недавно за фальшування пашпортів на тюрму. Та шпигунська сітка приняла застрашаючі форми. Совєтські аґенти розміщені по всіх ключевих позиціях в адміністрації, комунікації, промислі, робітничих орґанізаціях і т. п. Вони мають інструкції, що в дану пору робити. Даєс закликав конґрес до боротьби з цею „пятою колюмною". Він теж говорив, що всі ті комуністичні шпигуни дістали приказ виступити формально з комуністичної партії і працювати тихцем.

НЮ ЙОРК. — На річнім зїзді військових священиків виголосили промови ґубернатор Лімен, архиєпископ Спелман і посадник Ля Ґвардія. Вони закликали край до єдности і до боротьби з внутрішними ворогами, зокрема з „пятою колюмною".

ОЛБАНІ. — В стейтовій леґіслятурі внесено законопроєкт, на основі якого в нюйорськім стейті розпочатоб боротьбу з внутрішними ворогами Америки, що тепер прибрали загальну назву „пятої колюмни". Подібний законопроєкт внесено в стейті Ню Джерзі.

ГУВЕР ПРОТИ „КОАЛІЦІЙНОГО КАБІНЕТУ".

НЮ ЙОРК. — Герберт Гувер визказався рішуче проти задуманого президентом „коаліційного кабінету", в якім служилиб державні секретарі з обох політичних партій. Гувер сказав, що це довелоб до диктатури. В Америці далі потрібно системи двох партій, які взаємно себе контролювалиб і критикували. Ті републиканці, які приймуть посади в тім кабінеті не будуть репрезентувати Републиканської Партії, тільки себе самих, казав Гувер.

ЛЕНДОН ТАКИ ЇДЕ ДО ПРЕЗИДЕНТА

ШІКАҐО. — Президент Рузвелт повідомив по телефоні Алфреда Лендона, щоб таки приїздив до Вашинґтону з ним на наради.

АЛІЯНТСЬКІ ВКЛАДИ В АМЕРИЦІ

ВАШИНҐТОН. — Аліянтська торговельна комісія заповіла, що аліянти мають в Америці ще 16 біліонів долярів вкладів. Дотепер вони витратили на закуп зброї лиш один біліон.

НА ВИСТАВІ ЗДЕРЖУЮТЬ ВОЄННІ ОПОВІСТКИ

Заряд Світової Вистави в Ню Йорку здержав дальше надавання воєнних вісток радіом, що його заведено було на пробу кілька днів тому. Такі вістки подавано що дві години, але заряд переконався, що публика, звідуюча виставу, не хоче думати про війну.

НЕ ДОЗВОЛЯЄ ЖЕНИТИСЯ З ТУБИЛЬЦЯМИ

Італійський уряд заборонив італійським кольоністам у Північній Африці женитися з тубильцями, бо мовляв, кольоністи треба вдержати престиж італійців та чистоту раси.

КАРАЮТЬ ЗА ПОВЕДІНКУ ПІДЧАС СТРАЙКУ

Міський суд у Тонаванді, Ню Йорк, засудив 6 учасників страйку проти підприємства Ремінґтон Ренд Ко. на грошеві кари від 25 до 100 долярів за нарушення спокою під фабрикою.

ПОЛКОВНИК ЖЕРТВОЮ НАПАДУ

У вівторок над раном напали в парку Брайента в Ню Йорку бандити на полковника Чарлса Петона Еколса, 72-літнього професора математики в військовій академії в Вест Пойнті, і побили його „блекджеками" так важко, що він в кілька годин потім помер у шпиталі Белевю.

Поліція ще не має ніяких познаків щодо справників нападу. Як його знайдено, він лежав лицем до землі на сходах публичної бібліотеки на 42. вулиці.

З ЖАЛЮ ЗА РОДИНОЮ

Пол Німінен, 36-літній фін з Кротон-он-Годсон, Ню Йорк, пішов у поле й там підрізав собі бритвою горло. Поліція й його жінка приписують себегубство його журбі за родину в Фінляндії, від котрої він не мав ніякої вістки від початку війни.

ПІДОЗРІВАЄ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ БУНДИСТІВ У СТРІЛЕЦЬКИХ ГРУПАХ

Конґресмен Дикстейн виступив у конґресі з домаганням ухвалення резолюції за те, щоби Краєве Стрілецьке Товариство подало до публичного відома імена своїх членів, бо він підозріває, що між ними є богато членів Бунду.

ЧОМУ НЕ ПАРОВІ ЛІТАКИ?

Ветеран-пільот, капітан Гюберт Ройшенберґ, виступив з думкою, що літаки могли би вживати теж парових моторів. На його думку, нині ще нема літаків, гнаних парою, просто тому, бо інжинірі цею справою не занялися.

СПРАВА ВІЙНИ НАЙВАЖНІША?

Єпископ Ернест Стайерс домагався в своїй промові, виголошеній до конвенції протестантської єпископальної дієцезії Лонґ Айленду, щоби кожний кандидат на якийнебудь публичний уряд подав до публичного відома свої погляди на війну, бо, мовляв, це є найважніше нині питання в стіті.

НЕБЕЗПЕЧНО ЗАЧІПАТИСЯ З ЧЕРЕПАХОЮ

Один мешканець Доглестону, на Лонґ Айленді, відкрив на своїм подвірю в суботу морську черепаху. Узброєний у граблі, пробував він заганяти її до скринки, але черепаха клящнула на нього ротом і за одним замахом відкусила ручку грабель. Він уже тоді не пробував самий заганяти її до скринки, а закликав поліцію. Ця відвезла її до відділу товариства для охорони звірят у Джемейці, де її мають задержати кілька днів, щоби дати нагоду якомусь музеєві її забрати. Як не знайдеться такий кандидат, її забють. Вона важить 30 фунтів і є найбільшою морською черепахою, яку піймано в тій околиці.

БРИТІЙЦІ БОРЯТЬСЯ ЗНАМЕНИТО

ПАРИЖ. — Французькі військові знавці пишуть, що треба признати, що британські жовніри боряться надзвичайно хоробро.

ГОВОРЯТЬ УСІ — КРІМ МУСОЛІНІЯ

РИМ. — Усі говорять за участь Італії в війні по стороні Німеччини. Тільки не чути одного голсу — Мусолінія. І це, як кажуть, є загадочне. Тому кружляють ріжні комбінації, що в таких обставинах зовсім природне.

АЛІЯНТИ ПОБІДЯТЬ!

ПАРИЖ. — Так запевняв поляків через радіо польський премієр ґен. В. Сікорскі. Каже, що німці програють тепер так само, як програли у минулій світовій війні. А побідять ті, по чиїй стороні є „моральна і матеріяльна перемога", себто аліянти. Сікорскі взиває поляків виждати і не попадати в знеївру через „льокальні побіди німців".

РЕКРУТАЦІЯ ДО АРМІЇ ПОДВОЇЛАСЯ ЗА 2 ДНІ

Рекрутаційна служба американської армії в Ню Йорку дістала за перші два дні цього тижня два рази стільки рекрутів, скільки вона приймає нормально. До бюра зголошувалося пересічно по сто кандидатів денно.

Командант бюра каже, що важко сказати, на стільки европейська ситуація впливає на рекрутацію в Америці. Він приписує атракцію військової служби для молодих людей шкільній системі, заведеній в армії, та місячній заплаті рекрута, що виносить 21 долярів.

ХОЧЕ, ЩОБИ АМЕРИКА ПОМАГАЛА АЛІЯНТАМ

Стенлі Кінґ, президент колеґії в Амгерсті, Месечусетс, виступив у своїй промові перед учениками колеґії з думкою, що Америка повинна негайно виступити явно по стороні Франції й Англії.

Він говорив: „Це є без сумніву дуже важною справою для нас, хто в цій війні виграє".

РІШАЛЬНА БИТВА ЩЕ ПРИЙДЕ, КАЖЕ НІМЕЦЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ

БЕРЛІН. — Ґенерал фон Райхенав, командант побідних німецьких військ, що доходять до берегів каналу Ля Манш, заявив кореспондентам, що не зважаючи на дотеперішні успіхи німецької армії, треба знати, що це щойно початки. Не треба себе дурити, казав він, що аліянти вже зломані. Навпаки треба знати сил. Що щойно прийде до властивого зудару двох сил. Ґен. Райхенав говорив це у тій хвилі, коли частина його армії вже доходила до тих місць над морем, куди намагалась дістати німецька армія в 1918 році. Це, що забирало тоді місяці тяжкої боротьби, тревало тепер кілька днів. Якщо армії ґен. Райхенава вдасться вдержати заняті позиції, то треба рахувати, що армія аліянтів в Бельгії, що виносить від пів до одного міліона жовнірів, буде відтята від звязку з армією в Франції. Ґен. Райхенав вірить, що так певно станеться. Він теж вірить, що Німеччина війну виграє.

ФРАНЦІЯ В НЕБЕЗПЕЦІ.

ПАРИЖ. — Французький премієр Рейно не таїв нічого, коли говорив у сенаті про положення в Франції. Признав, що армія зазнала погрому, але завдяки неймовірним промахам військового командування, що навіть не подбало, щоб висадити мости на ріці Мозі. Це відноситься до армії ґенерала Кропа в Бельгії, яка, як заявив премієр, не мала відповідних офіцирів і добре підготованого війська. Далі заявив премієр, що тактика оборони була зле обчислена й не була пристосована до новочасної німецької тактики. Усе те, казав премієр, мусить бути змінене. Ті, що завинили, будуть потягнені під воєнний суд. І так буде надалі. Премієр запевнив французький нарід, що Франція завжди виходила з таких початкових невдач побідною, та що так буде і тепер. При кінці премієр згадав і за народи, що живуть далеко від Франції. І висказав надію, що може вони тепер зрозуміють небезпеку, зокрема те, що й їх будуччина загрожена. Кажуть, що це відносилося до Америки.

ҐЕН. ЖІРО ПОПАВ У ПОЛОН.

БЕРЛІН. — Французький ґенерал Г. Жіро, командант семої армії, прибув змінити усуненого команданта девятої армії, яку німці розгромили. Та як увийшов до будинку команди армії, застав там німців, що його забрали в полон з цілим штабом. Німці кажуть, що це була „пів смішне, а пів трагічне".

БОМБАРДУЮТЬ АХЕН.

БЕРЛІН. — Преса згадує за бомбардування англійськими летунами німецького міста Ахен, що лежить вздовж Лінії Зіґфріда.

ЖДУТЬ НА НІМЕЦЬКИЙ НАЇЗД.

ЛОНДОН. — Англійці приготовані, що німці можуть кожного дня пробувати атакувати Англію на її власній землі. Про це виразно говорив новий міністер пропаганди А. Ф. Купер. Але, каже американський кореспондент, звичайна людина таки не здає собі справи з того, що це означає, що німецька армія є вже над каналом Ля Манш.

В ГОЛЯНДІЇ СПОКІЙ.

ҐАҐА (Нідерлянди). — Американський кореспондент, описуючи життя в Голяндії, каже, що воно іде „нормальним ходом". Люди дивуються, що це властиво сталося, бо німецькі молоді жовніри поводять себе добре. Тому не один питає себе: чого вони властиво стріляли до голяндців? Влада в краю є назагал у голяндських руках. Німці, каже кореспондент, хочуть показати, що голяндці не втратили нічого зо своєї свободи. Але є такі голяндці, що думають, що це вже прийшов кінець світа, бо нема королевої, а край у чужих руках.

ПОЛЯКАМ НЕ ЖИВЕТЬСЯ ДОБРЕ В ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Нещенел Прес Сервіс подає, що доля польських імігрантів у Франції стає у теперішнім часі трагічнішою з години на годину. Відношення французької людности, якій самій загрожує голод, є щораз неприхильніше до польських і бельгійських утікачів. Трапляються випадки, що при евакуаціях покидають по дорозі поляків, що втікають перед німцями.

НОВИЙ МЕМОРІЯЛ ГЛЬОНДА.

РИМ. — Польський кардинал Гльонд виготовив і предложив Папі новий меморіял у справі релігійних переслідувань поляків під німецькою окупацією. Тим разом описує він між іншим відносини в Холмі, де, як він каже німці знищили єпископську палату і перемінили її на готель.

ЛОНДОН, А НЕ ПАРИЖ.

БЕРЛІН. — Вправді німецька армія посувається в напрямі на Париж і німецькі жовніри вже здалека оглядають славну вежу Айфля, але, як кажуть німці, Гітлерові не іде так про Париж, як про Лондон.

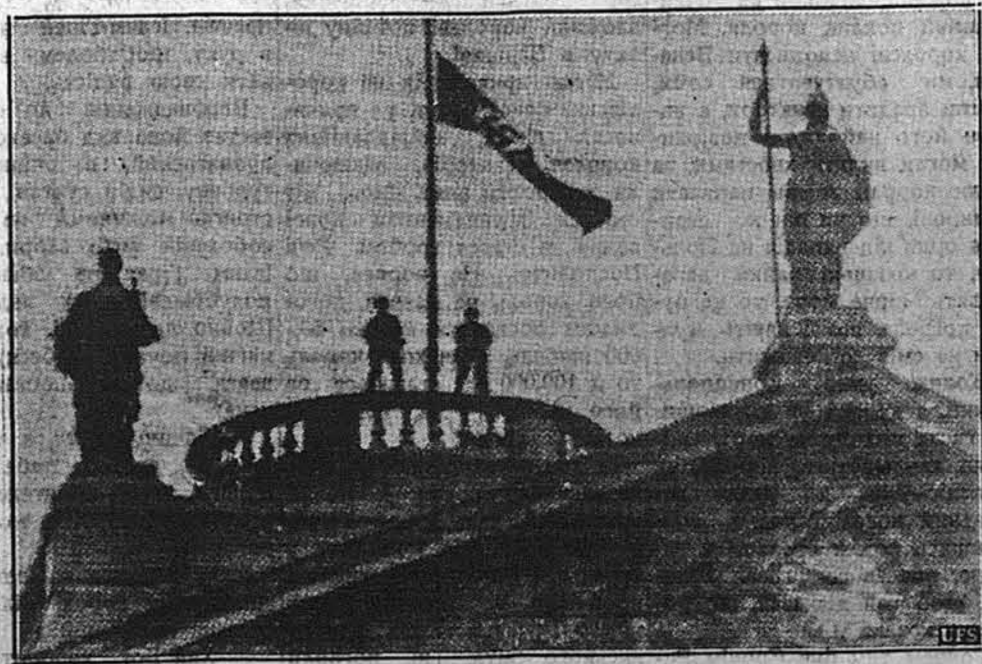

ПІДНОСЯТЬ НІМЕЦЬКИЙ ПРАПОР НА КОРОЛІВСЬКІЙ ПАЛАТІ В БРУКСЕЛІ, СТОЛИЦІ БЕЛЬГІЇ.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 11 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order. За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОТИІМІҐРАНТСЬКІ НАСТРОЇ

Нові настрої, що проявляються в Америці від часу останніх перемог націстичної Німеччини проти Голяндії, Бельгії, Франції й Англії, проявляються між іншим зростом нетерпимости проти всякого роду „чужинців", себто ненатуралізованих мешканців Америки. В конґресі ці нові настрої проявляються зростом зацікавлення законодавців ріжного роду законними проєктами, зверненими проти „чужинців".

Як звісно, в конґресі вже від довчого часу існували ріжні проекти проти „чужинців", одні для „чужинців" менше небезпечні, інші більше. Досі одначе властиво ні один з них не зробив на стільки поступу, щоби наблизитися поважно до введення в життя. Гобсів проект про концентраційні табори і Рейнолдсів проект про реєстрацію прийшли щоправда під дебати сенату, але дебати над ними не було, які кількох сенаторів спротивилося трактуванні цих проєктів. Інші проекти застрягли в комітетах, одні в судовім, інші в іміґраційнім. Один лише депортаційний проєкт Старнеса був ухвалений, але стрінувся з ветом президента; завернений до іміґраційного комітету, з нього ще не вийшов.

Під впливом нових настроїв у краю починають тепер ріжні конґресмени й сенатори думати про нові проєкти проти „чужинців". Декотрі з них уже поспішилися зо своїми проєктами. Наприклад, сенатор Рейнолдс, котрий уже неraз висказувався гостро проти „чужинців", виступив з проектом, щоби ніякому підприємству не вільно було наймати більше чужинців, ніж 10 процентів всеї робочої сили. Хоча цей сенатор подав свій проект у грубім начерку, серед приявних у палаті сенаторів видно було прихильні до проєкту настрої. Лише завдяки тому, що хтось там відкрив, що в проєкті не має постанови про іміґрантів з першими паперами, проєкт здержано в дальшому процесі й відослано назад до проєктодавця для кращої стилізації.

Доля цього проєкту може послужити доказом, які гострі протиіміґрантські настрої панують тепер у краю й в конґресі та як вони легко можуть знайти свій постійний вислів у якомусь протиіміґрантському законі.

Зарадою на таку ситуацію може бути очевидно лише постійна чуйність усяких громадянських установ та постійні виступи проти всяких таких нерозумних чи нетерпимих заходів. Сенатори й конґресмени кажуть, що вони дістають від своїх виборців величезну масу листів з домаганнями протичужинецьких проєктів. Як сказав один сенатор, такі листи виходять з думки, що іміґранти це сміття Европи, перед яким конґрес повинен край захороняти. Того роду бомбардування членів конгресу може мати вплив лише так довго, поки люди, зацікавлені з другого боку, не почнуть писати в такий самий спосіб до своїх конґресменів і сенаторів.

ЧОРНЕ МОРЕ Й БЛИЗЬКИЙ СХІД

(З французького часопису „Ле Тан" за паризьким „Українським Словом").

Чорне море й проливи.

Чорне море лежить у тій частині нашої землі, де природа й історія підкреслюють контраст між пересічним фізичним середовищем і антропогеографічною позицією, контраст, який ставляє ріжні держави перед найтяжчими до розвязки проблемами.

Маючи 380,000 кв. км. Чорне море є й свого роду солоним озером, менше розтяглим ніж Каспійське, а заразом і внутрішним морем, три рази так великим, як Адріятик. На півночі Озівське море є лягуною свіжої геольогічної дати; це останнє вглиблення російської (української — н. пр.) рівнини, заляте морем, що має всього 15 метрів глибини. На півдні море Мармара це яма 1,300 м., яка сполучується з Чорним морем через Босфор, а з Егейським морем через Дарданелі. Ці проливи, з яких перший звужується аж до 550 м. ширини в найбільш вузькім місці, а другий не переходить 7,000 м. в найбільш широкому місці, це на ділі давні долини рік, що їх характер захований; в Босфорі досягають водні струми 10 км. на годину, а в Дарданелях 3—8 км. на годину.

Чорне море не має характеру великого моря ні через свої фізичні прикмети, ні через своє положення. Воно не відогравало такої економічної ролі, як Адріятик доби Найсвітлішої Республики, а ще менше такої політичної ролі, як Балтик великих скандинавських епох. Дунай, що вливає до нього солодкі води, здавалосяб, визначив його на море держав середньої Европи; однак ніколи дунайський світ не звернувся в бік Чорного моря, за вийнятком сучасної Румунії, яка не має іншої морської брами. Найбільша політико-географічна концепція Чорного моря, це була, відай Польщі, що мріяла про панування від Чорного моря до Балтику в часі, коли то, через замкнення ісламом південного шляху, англійська торгівля зо сходом ішла через ріки степу, Вислу й Данціґ.

Для Московщини, континентальної держави, яка бачила в Чорнім морі тільки поріг своєї імперіяльної будови, Чорне море було більш чужим, ніж Сибір, де вона влаштувалася далеко скоріше, ще заки зникли татарські впливи зо степів України й з середущої Росії. Бо землі, положені над Чорним морем, не дивлячись на їх надзвичайну якість, не могли вийти зо стану пересічности ще до того часу, заки вони набрали вартости завдяки хліборобству й модерному промислові. Наші географи 17. ст. дошукувалися передусім в „европейській Татарії" і Таврицькім Херсонесі залишків старинних грецьких будов, святинь Артеміди й зворушуючої Іфігенії. І вони зазначували, що на Танайськім острові (Дон) знаходився арабай (Кагальник чи Озів?) „останнє місто Европи".

Політично Чорне море (разом із мурманськими затоками) є для безмежної московської імперії одиноким виходом на моря, що ніколи не замерзають. Для Румунії та для Болгарії, від часу, коли ця остання втратила вихід на Егейське море, Чорне море, є одиноким виходом на море, та одиноким горизонтом, не замкненим чужими землями.

Економічно Чорне море є місцем виходу для хліборобських і промислових країв півдня московської імперії для зіжевих земель Румунії та для болгарського хліборобства. Та ще важніше те, що в Констанці (з Дунаю в Ґіюрґію) кінчаться коло 2,000 довгі нафтові румунські проводи, та що до Туапсе й Батум доходять кавказькі нафтові проводи з Майкопу й Баку. Ось характер Чорного моря й його головна економічна функція: воно є озером збіжжя й нафти в часі, коли збіжжя й нафта є воєнною муніцією так необхідною як зброя й стрільна.

Отже Чорне море є не входом, але передпокоєм, який отвирається до решти світа через тісну браму Босфору й Дарданель; і той, хто посідає оба береги Проливів, той панує над транситом між Середземним морем і Чорним. Ось чому історія зареґіструвала довге життя в найліпшім здоровлі „хворої людини" з Ільдіз-кіоск. Ось чому також Московщина постійно мріє стати модерним спадкоємцем Византії.

Кавказ.

Подібно, як Московщина хотіла Карельський просмик і Финляндію досягнути Заходу — Балтику й Атлянтику, так через Кавказький просмик вона вже від століть шукала шляху до музулманського світу — Перської затоки й Індійського океану. Тут треа скінчити з порівнянням, бо зрештою нема нічого більш відмінного, і під фізичним оглядом, і щодо населення, як Фінляндія й Кавказ.

„Ланцюх" (тут це слово ґеографічно на місці) Кавказу перегороджує просмик від північного-заходу до південного-сходу, від вулканічних намулів Таману аж до таких же намулів Апшерону, від нафтових джерел Майкопу аж до таких джерел Грозного й Баку. Але ця перегорода має щілини й ці гори творять антропогеографічне середовище характерне ріжноманітністю своїх краєвидів і населення.

Легкий підхід з північного боку спокушував від 18. ст. московського наїзника: не було ніяких природних перешкод між степами Дону й Кавказом. Північно-кавказька територія це дуже врожайний степ, де царі випирали неспокійних запорозьких козаків. Але від Кубані аж до Абхазії розтягаються дівичі ліси; гори майже нагло виструлюють вгору. Побережжя не має ніяких природних схоронищ і справді коштовних зусиль вимагало оборудування Новоросійська, який є власне портом нафти Кубані. До гір і лісів, майже безлюдних по втечі черкесів та інших перед московською інвазією, прийшла рідко розсіяна кольонізація.

В центрі гори набирають певної могутности: це країна ледівців, де Ельбрус, Козбек і пять інших верхів доходять до 5,000 м. — мізерні вони з північного боку, але повні величі й чару з південного, три рази більш розлогого боку. Головний шлях московського проникання, добре хоронений, відступив від другорядних верхів: в 1785 році москалі основують („для володіння Кавказом", як говорить його назва) місто Владикавказ, що його большевики переіменували на Орджонікізе, зрештою не змінивши його призначення; звідси іде військова грузинська дорога, яка через верх Даріяль (2,378 м.) доходить до Тифлісу над Курою, столиці Закавказзя.

Поступнево на схід, гори стають крайною схоронищ, резерватом народів і мов, неясного походження. В центрі є осетинці, „сторож Кавказу", льояльні до московської держави. На підвищенні Тереку — кабардинці, що їх плащі з набійницями й футряні шапки стали для чужинців усобленням дивного Кавказу. В своїх селах на високих простокутних вежах, покритих чорними дахівками, живуть інґуші так, неначеб Маркс і Ленін ніколи не існували. В середущій Грузії живуть хевсури (це невелике грузинське племя, яких 3,200 людей, пастухи й хлібороби, задержали багато пережитків старого родового устрою — Наша пр.), щодо яких існує переказ, що вони походять від хрестоносців, а то через свої дротяні сорочки й щити. І дуже близько від них маємо чеченців, які ніколи не гнули спин перед чужинним пануванням. На березі Кавказу маємо пустинні плоскоузгірря Даґестану й пекучі піски, де живуть татари й перси (в Даґестані живе коло 30 народностей, при чому головну масу населення творять даґестанські горці — чеченці, аварці, андійці, дарґінці, лакі й ін., а далі ріжні тюркські племена — як наґайці, кумики та ін. — Наша пр.) так, що мав рацію французький ґеоґраф Бляншар, кажучи, що „Кавказ зачинається в Европі, а кінчається в глибині Азії".

(Докінчення буде).

Ґенерал Вейґан

Внаслідок поразки французьких військ у Бельґії і коло Седану, де прорвано фортифікаційну лінію Мажіна, головний вожд аліянтських військ, ґенерал Ґамелен, уступив. На його місце прийшов ґенерал Вейґан, відомий вже добре з попередньої світової війни.

За попередньої війни ґен. Вейґан був шефом штабу при тодішнім начальнім вожді, маршалі Фоші. Минулу вигру аліянтів треба в великій мірі приписати спосібностям Вейґана. Між ним і Фошом була дуже тісна співпраця. Фош часто говорив — „Вейґан це я". Також часто відсилав міністрів і інших державних мужів по відомости до Вейґана. „Вейґан вам скаже", це теж була фраза, яку часто повторював Фош. З черги Вейґан дуже високо цінив Фоша. Він розумів його знамените й виконував те, що Фош приказав.

В 1920 році, коли большевики наїздили Польщу і заґнались під Варшаву, маршал Пілсудскі, як подає Таймс з 20. травня ц. р., телеґрафував до французького уряду: „Пішліть нам Фаша, інакше ми згинемо". Фош відповів: „Я посилаю вам Вейґана".

Приїхавши до Варшави Вейґан зібрав в одній кімнаті всіх високих польських старшин і почав давати їм добру научку. Правдоподібно, що він уживав дуже гострих виразів, бо за словами того Таймсу, приявний Пілсудский аж образився і нагадав Вейґанові, що він знаходиться в приявности польського маршала. Пілсудскі сказав, що лиш від одного чоловіка на світі приняв би беззастережно пораду, і тим чоловіком є маршал Фош. На це відповів Вейґан, що саме Фош є тим маршалом, що радо слухає поради своїх співпрацюючих підрядних старшин. Після того Пілсудскі, й інші польські старшини, згодились далі слухати Вейґана.

Внаслідок порад Вейґана большевиків здержано й розпочато протиофензиву. Большевиків відперто і та війна закінчилась навіть користю для поляків, бо в Ризькім договорі вони не лиш, що не втратили жадних територій, але коштом українських земель, ще свої території збільшили.

За цю перемогу Вейґан великодушно віддав заслуги „геройській польській армії". Поляки, зокрема Пілсудскі, радо скористали з цеї великодушности француза і дійсно почали собі приписувати заслуги за вигру. Пілсудскі зараз по тій вигрі помістив у польських ґазетах ряд статть, в яких подрібно описував, як то він „пхнув" одну дивізію туди, другу сюди, як „заскочив" большевиків і остаточно їх „розгромив". Цілу ту кампанію названо „цудом над Віслов" і скапіталізовано її з одного боку як „ґеніяльність" польського проводу, з Пілсудським на чолі, а з другого боку, як „геройство польської армії", яке рівнялось з чудом.

По смерти Фоша Вейґан став начальним вождом французької армії. Але перейшовши вік 65, пару літ перед цею війною, він, за правилами французької армії, мусів відійти в резерву. З вибухом війни йому поручено командування над аліянтською армією на Близькім Сході. Теперпер по поразці в Бельґії і північній Франції, й перед загрозою прогри, аліянти знов віддали свої збройні сили під команду того вишколеного ґенерала, що відзначається великими здібностями, пильністю і здібністю скоро рішатись.

Замітне те, що Вейґан уроджений в Бельґії, в Брісель, і щойно в 21 році життя натуралізувався на французького громадянина. Вишколювався в французькій воєнній школі. Ростом він низький, трошка більше, як пять стіп. Вага теж мала — всього 120 фунтів. Ось в руках того фізично малого чоловіка спочиває тепер доля не лиш аліянтів, але дальший біг історії на багато літ уперед.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(52)

В призначення своє задивлений, в віщування Бояновського заслуханий, припинив король висилку щорічних „гостинців" татарам. Думка була в нього така, що коли татари, кроком його обурені, в межі Речі Посполитої впадуть, ніщо йому на перешкоді не стане кинутись на орду, проґнати її з диких піль і Криму, а там уже счепитись з її турецькими покровителями. Цілий Низ над Дніпром, Богом і Дністром був король уже вільним від татарської язви, а на ньому міста й села, повні добробуту й щастя. Чорне море отворене, а на ньому вільні козацькі байдаки й ґалери...

Перемога Конецпольського під Охматовом над ордою перелякала турків і новою надією наповнила королівське серце. Час був пригожий — султан божевільний, хан Мехмет Ґірей проґнаний, Ісляма Ґірей на його місці, в Криму боротьба поміж сторонниками обох, а над цілим мусулманством загроза протяжної війни з Венецією.

Король кинувся до праці. У Варшаві, Кракові й у Львові виросли нові арсенали, юрби інжинірів, ремісників і непроглядні валки возів, наладованих воєнним матеріялом, потяглися в Польщу. Переговори з папою про гроші на експедицію. злагода з Москвою за ціну військової допомоги й порозуміння з маґнатами щодо їх співучасти в кримській кампанії, надхнули короля новою енерґією.

Та були ще в короля союзники щирі й невідступні, що їх він мав уже нагоду пізнати й навчився цінити під Смоленськом і Москвою. Як і він жили вони вірою в невідхильність боротьби з бісурменами, як і він готові були жертвувати дочасними добрами для слави, як і він погорджували перинами золотого спокою й розкоханою в них шляхтою.

Запорізьке Військо Його Королівської Милости, ждало тільки слушного часу, щоб скинути з себе ярмо куруківської ординації й готове було на кожний, хочби й як очайдушний поклик короля. Моґла королеві недописати Венеція, міг збунтуватися сойм, моґли зрадити сенатори, а навіть його найближчі повірники могли виляти хвостами, та коли король звелів написати везирові, що як він не стримає орди від нападів на Польщу, то козацькі чайки загородять Чорне море, то це була погроза, що її навіть султан не смів легковажити.

Колиж умер Конецпольський, а козаки не діждавшися гасла походу на море, почали хвилюватися, король, як реляціонував до уряду венецький посол Тепольо „опинившись поміж страхом а надією, вислав гонця над Дніпро, щоб той дізнався, що роблять козаки".

Гонцем тим був Єронім Радзейовський, що повіз до козацького осаула а свого друга-приятеля Барабаша королівтське запевнення про те, що вже небаром будуть козаки до давніх свобід і привілеїв привернені. Тоді то чвірка козацьких матадорів — Іван Барабашенко, Іляш Вірменин, Несторенко та козацький писар Богдан Хмельницький, зложили королеві потайну візиту в Варшаві.

Ніччю привели їх на королівські покої й тут, у приявности сімох, найвідданіших королеві сенаторів, заключили з королем пакт, що... міг статися фундаментом нової величі, а стався гробом Речі Посполитої. На ворога, що його король не назвав, погодилися поставити козаки 50,000 шабель, а „захоче король то й 100,000 нас ставиться на його кивок"... як говорили козацькі посли.

Та хоч як заходився король, не засипляв справи й новий кримський хан Іслям Ґірей. Майже всю свою молодість у турецькій і польській тюрмах пробувши, не затратив у них ні своєї ненависти до християнського світа, ні погорди для султанів, що йому не дорівнював старовинністю роду.

Везений з тюрми до Царгороду й ставлений перед обличчя полубожевільного султана Ібрагіма, не знав Іслям-Ґірей що його жде. А коли йому сказали, що замість шовкового шнурка, якого сподівався, припав йому з султанської ласки, ханський престіл, Іслям-Ґірей вкусився в руку, щоб болем замаскувати свою радість.

Впроваджений до султана, застав його над басеном. Полуодягнений, в очіпку, без турбану, сидів султан і вистригав ножицями на своїй соболевій шубі взори. Поява Іслям Ґірея не збентежила полубожевільного падишаха. Щойно по хвилині, коли докінчив почату арабеску, обізвався до новопоставленого хана:

— Бачиш Ісляме, з кайданника я зробив тебе ханом. Будьже тепер приятелем моїх приятелів і ворогом моїх ворогів.

Іслям кинувся на землю й зціливуючи порох біля стіп султана промовив:

— Хай Бог хоронить тіло падишаха перед небезпеками, а я готов його боронити власним тілом і душею. Хай доброзичливість мого цісаря й короля веде мене шляхами мого життя.

— Доброзичливість мою маєш, але служи мені вірно й не слухай нікого, крім мене. Скільки маєш літ?

— Сорок, але хоч щойно від кількох днів почав я всідати й зсідати з коня, то сподіюся, в службі мого падишаха, добре моїм конем кермувати.

Султан дав знак невільниці, що закинула на Ісляма парчевий кафтан підбитий соболями й припоясала йому шаблю саджену самоцвітами. Хан ще раз упав ниць перед султаном і назадгузь вийшов з султанських кімнат.

Зустрінувши по дорозі великого везира, крикнув:

— Зробили ви мене ханом і не помилилися, але сподіюся, що тут будете придержуватися того, що вам напишу, наук мені ніяких давати не будете й вчити мене не захочете, як маю поступати з невірними. Про згоду поміж мною а невірними не може бути й мови. Шабля тільки рішатиме поміж ними й мною.

— Хай Бог тобою кермує — відповів здивований везир — ми до нічого вмішуватися не будемо.

(Дальше буде).

ВЕРТАЄТЬСЯ ДОМІВ.

Александер Ведел, американський амбасадор в Еспанії, вернувся недавно до Америки, щоби здати президентові звіт зо ситуації в Еспанії. (З ним його жінка).

З ДНЯ

„НЕ АНҐАЖУВАТИСЬ".

Зо всіх слів, які під теперішню пору потребують точного означення, на перше місце висувається слово „анґажуватись". Бо з ріжних сторін роздаються в нас нині заклинання, аби ми борони Боже в котрийсь бік в нашій заграничній політиці таки не заанґажувались.

Але, як ми можемо брати активну участь у заграничній політиці і, уживаючи націоналістичної термінольоґії, бути субєктами в тих великих подіях, не анґажуючись в один, чи другий бік?

ВСЕТАКИ...

Серед тих заклиначів, які є проти анґажування, всетаки є і такі, що видвигають річеві арґументи. Вдумавшись у ті арґументи можна виразно побачити, що ріжниця в поглядах — чи треба нам анґажуватись у заграничній політиці, чи ні — лежить саме в ріжниці розуміння самого слова „анґажуватись". Одні люди під ним розуміють одне, інші що інше.

Деякі люди під „анґажуванням" розуміють безпідну лайку якогось одного воюючого табору, і також безпідне вихвалювання другого. Мовляв один табор сякий-такий, деспотичний, жорстокий, гайдацький, розбиває дітям голови, розпорює людям черева. Геть із тими розбишаками, трясця їх мамі. Хто за те — руки до гори! Другий табор зате ласкавий, народолюбний, народоправний! Він бореться за добро людства, за вольність усіх народів, у тім за вольність українського народу! Другий табор це самі анґели! Хто за анґелами — руки догори.

Ось і „заанґажувались".

НЕ ТАК „АНҐАЖУВАТИСЬ".

В тій рубриці ми все були за те, щоб в заграничній політиці анґажуватись. Бо без того ми простоїмо з роззявленим ротом цілу війну і нічогісько в ній не зробимо. Але ми не є за таке „анґажування", яке описане вище. Це не політичне анґажування, тільки політичне опідлювання, при помочи якого людина з жебрацькою психольоґією хоче окупити ласку пана і лайкою його ворога хоче вижебрати якийсь відпадок з панського стола.

Анґажуватись політично ця рубрика розуміє так, щоб представляти дотичним державам, що це буде на дальшу, чи ближчу мету в їх інтересі, коли вони піддержать стремління українців до їх самостійного державного життя. В тих арґументах треба брати під увагу ґеопслітичні, стратеґічні, економічні, духові, і інші наукові переконливі арґументи під увагу.

Бо хай собі хто що хоче говорить, але святою правдою є те, що англійський політичний муж не буде піддержувати українських державних стремлінь, коли він не буде переконаний, що це буде в інтересі теж його власної батьківщини. З тих самих мотивів не буде піддержувати француз, чи італієць, чи німець.

ЧУЖІ НАС НЕ ЗАСТУПЛЯТЬ.

Також святою правдою є те, що польський, російський, румунський; чи який небудь інший чужий політик не буде старатись переконати чужого державного мужа, що в інтересі даного краю є відбудувати соборну самостійну українську державу. Навпаки, російський політик, без огляду на його внутрішні політичні ріжниці, буде переконувати англійського державного мужа, що в інтересі Британської Імперії є зберегти в цілости російську імперію.

Російські політики вже нині напружено в тім напрямку на лондонських ґрунті працюють. Вони кажуть, що роздроблення російської імперії і створення ряд „малих" держав „збалканізує" схід Европи, розошить новостворені держави поміж собою, вони будуть витрачати енерґію на внутрішну боротьбу, а з того буде користати германська раса. Польський політик вже нині представляє англійським державним мужам, що в інтересі Британської Імперії є віддати якнайбільше українських земель Польщі, бо це Польща на сході Европи є носієм культури і є тим будуючим чинником, що занархізовані маси приводить до порядку. Подібне ті російські і польські і всякі інші політики говорять по інших державах.

ЧИ МОЖНА МОВЧАТИ?

Чи в обличчі цих фактів можна допустити до того, щоб наші державні мужі сиділи тихо, не анґажувались у ніякий бік і були невтральними? Чи не краще, щоб вони таки заанґажувались і представили в тих краях, де можлива для них політична діяльність, що це буде в інтересі, наприклад, аліянтів, щоб на сході Европи була створена сильна українська держава; бо як довго тої держави нема, а 45 міліонів людей є гнетені, не можливе упорядкування і мир в Европі?

Як було вже сказано на цім місці, ми не відповідаємо за те, що роблять українські політики під владою німців. Зате ми перед історією відповідаємо за те, що робимо в краях, захоплених впливами аліянтів.

Не дотримав слова.

До члена Французької Академії Франсуа Коппе прийшла жінка письменника Помероля за протекцією, як для кандидата в Академії „безсмертних":

— Голосуйте за нього — сказала — благаю вас, бо він сказав, що коли його не виберуть, то він умре.

Коппе голосував, але Помероля не вибрали. Пані Помероль приходить при нових виборах знову. Коппе відповідає:

— О, ні! пані, тепер уже не можу. Я за першим разом дотримав своє слово й голосував за нього. Чому він теж не дотримав слова, коли сказав, що невибраний умре?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ ОДНО МІРКУВАННЯ ПРО КОНҐРЕС.

Перед нашими очима пересунулося безліч газетних стрічок на тему завдання Конґресу американських українців: від легковажних чи песимістичних, що відказували йому якоїнебудь доцільности існування та можливостей успіху взагалі — до найбільш оптимістичних та наївних, що на його плечі вкладали обовязки якогось немовби „українського уряду", політичного тіла, що малоб на міжнародній арені виступати як речник 40-міліонової української нації та заставити усіх партнерів всесвітнього конфлікту, що розґрається на наших очах, числитися з його голосом.

Ми читали такі думки, що належить попирати аліянтів, а й такі, що уважали це крайно небезпечним на випадок німецької вигри. Були і такі, що вимагали від Конґресу, чи радше його будучої екзекутиви, зручної політики „лявірування": неанґажувати себе виразно по ніякій стороні, лише (по взірцям фашистівської Італії) шахувати обиді маючи на увазі тільки інтерес своєї нації. Це так, як би цього роду становище недержавного, безборонного народу могло дійсно мати якінебудь теоризуючі наслідки на ті сили, що під сучасний мент кріваляться на полях битви!

Не маємо наміру боронити факту, що аліянти провадять війну за привернення тих границь, які почвертували живий організм українського народу між сусідів, та що винуваті за це, що на протязі десяток літ українці не могли знайти у них зрозуміння для своїх найскромніших розвоєвих потреб. З другої сторони ми є свідками, що завдяки Німеччині Совєти вже зробили це, до чого стреміла без успіху Польща через ціле двайцятиліття свого сування. Маємо на думці систему виселювання української інтеліґенції в суто польські області, включно до шкільної політики у відношенні до української молоді, що мало не меті позбавити український нарід приросту інтеліґенції. Це, згідно з польськими надіями, було нищення того елементу, без якого український селянин скоро дав би себе винародовити та до решти поневолити. Тепер Совєти визбулися цеї небезпеки на протязі кількох місяців, бо десятки тисяч провідної верстви українського народу, що в претяжких обставинах будували в Галичині чи інших українських областях національне та економічне життя, пішли на заслання чи злидні скиталющини. Совєтський деспот надіється тепер скоро дати собі раду з українською масою при допомозі ріжних, таки українських, безхребетників, що обсаджують совєтський імперіялістичний режим кадилом невільничої відданости.

З іншого боку виходить на таке, що аліянти, як виграють війну, привернуть це, що було тюрмою українського народу, знову Німеччина, ні в мрачних заявах своїх провідників про новий післявоєнний уклад державних сил в Европі, ні в плянах, проголошених ідеольоґічними реченнями не сказала ні слова про це, що український нарід буде чимось більше ніж сьогоднішня Словаччина, себто вирібником хліба для „вищої раси".

Це є моя відповідь тим мрійникам, що бачуть розвязку української проблеми у воєнній виграній одної чи другої сторони і домагаються від Конґресу орієнтації і безпосереднього потягнення у цьому напрямі.

Попри велике моральне значіння і ті консолідаційні наслідки, які принесе Конґрес для американських українців (це мабуть вперше не лиш в історії нашої еміґрації, але українського збірного життя взагалі, провідники виявили стільки доброї волі та вибачливости для спільних цілей!) — є це для Конґресу успішні можливости діяння в далеко більшій мірі, ніж булиб для одної чи більше українських організацій. Вже самий факт, що Конґрес є речником усеї національно-свідомої української еміґрації в Злучених Державах — дає йому, як репрезентаційному органові та його діянню повагу авторитету. Його відпоручники зможуть, де буде треба, обстати за українські інтереси в імя цілого американсько - українського громадянства, не лякаючись, що ціла филя ріжних „заяв" та інтриг зможе паралізувати їхню акцію.

Злучені Держави — це державний організм, зложений з 130 міліонів цивілізованих людей, що мають право думати по своїй совісти і голосно говорити про це, що думають. Це люди, що по власній волі радіють зо своїх засад і своєї форми правління, та готові за всяку ціну їх обороняти. Як довго не знайдеться брутальник пястук, щоб замкнув цьому велитові уста, то, який не був би вислід війни, голос Америки в укладі післявоєнних сил в Европі буде великий. Обовязком американських українців повинно бути щоби цей голос настроїти так, щоб він віддав ту ноту, що виявляє українське державницьке визволення. Як це здійсниться — це завдання Конґресу Американських Українців. Він має знайти способи, як це перевести і як приєднати американську свобідну думку для української справи. Тому можна тільки з цілої душі побажати, щоб це Конґресові дійсно вдалося.

Клявдія Верницька,
Ню Йорк, Н. Й.

ЯКУ ВЕСТИ НАМ ПОЛІТИКУ.

На українськім конґресі, що отсе збирається на наради в Вашінґтоні, делеґати повинні застановитись над нашою заграничною політикою. Про ту справу вже було багато писано в Свободі, де всі заявлялися, щоб був один спільний фронт. І я є за те, щоб був спільний фронт, але політичних гуртів, щоби було більше: один в Англії, другий в Франції, третій в Італії, четвертий в Німеччині, пятий в Америці і т. д. Коли прийде до миру, то запросять до конференції представників тих пятьох держав. Котрась з них вийде переможною з тої війни. Коли в ній був український політичний гурт, то він представив їй заздалегідь, що без української держави не може бути миру на світі.

Але тих пять політичних гуртів не повинні собі взаїмно шкодити, лише разом співпрацювати.

Головно повинні працювати наші політичні гурти в Англії і Франції. Бо колиб ті держави виграли то дадуть полякам не лиш цілу Галичину, але цілу Велику Україну. Ті наші політичні гурти повинні наперед повести справу так, щоб до того не допустити.

Як повстане українська держава то тоді наші всі політичні партії не повинні ставити своїх партійних справ понад загально українські. Який би уряд не був коли він є справді український, то треба його шанувати і не пробувати його валити та інший наставляти. Бо коли сами зачнемо валити свої уряди то такого заколоту наробимо, що знов хтось чужий урвіреться до нашої держави і позбавить нашого народу самостійности.

Степан Патен,
Милвил, Н Дж.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА В БЕЛЬҐІЇ БУДУЮТЬ МІСТ НА РІЦІ.

У ДАВНИНІ ЛІКУВАЛИСЯ ЛЮДИ Й САМОЦВІТАМИ

За давніх часів люди носили такі самоцвіти, як діяманти, рубіни, ізмаргади, тощо. У давнині навіть і деякі вчені люди вірили, що з деяких дорогоцінних камінців виходить таке проміння, що воно або помічне або шкідливе людині. Є ще й міліони таких людей тепер, що носять при собі талісмани, тобто якусь ніби то зачаровану річ, яка малаб охороняти людину.

І чи дійсно має яку силу в собі самоцвіт? Можна безпечно сказати, що самоцвіти чародійної сили в собі не мають. Та колиб така людина, що хвора через хоробливе думання, свято повірила, що рубін міг би її вилікувати, то справді такій людині лекше може стати, колиб заложила, наприклад, перстень з рубіном на палець. Значить: то не рубін людині поміг би, але сама непохитна віра самої людини, що їй з того часу стало лекше.

ВИНСТОН ЧОРЧИЛ,
новий премієр міністрів Британії.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Праця для збігців.

На заклик пані Степанії Галичин, щоби збирати жертви на українських збігців, наш відділ 17 УЗХ занявсь був збіркою в церкві підчас панахиди в листопаді м. р. Та збірка принесла $15. По $1 зложили: Марія Гарасимчук, Марія Пітулій. Решта дрібними.

З причини війни ми ту збірку здержали. Тепер на зборах члениці рішили ті гроші вислати через Обєднання і розділити в той спосіб: $5 на сиріт з Карпатської України, які тепер перебувають у Словаччині, а $10 на збігців. На забаві громадян Скробачів, з нагоди їх 35-го ювілею подружого життя, наші члениці зібрали $12.31, котрі вислано через Централю ОДВУ.

Впродовж цілого року наш відділ провадив оживлену працю в нашій громаді. Відбув багато ріжних підприємств, точно відбував свої збори, та збільшив своє членство. Тепер начисляє 110 членниць. Приготовляє на 21 липня ц. р. свято української жінки, з якого прихід заздалегідь призначено на ріжні українські народні справи.

За Уряд 17 від. УЗХ:
Марія Росоловська, голова;
Катерина Олексин, секр.
Олена Скробач, кас.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ЛОНДОН, ОНТ., КАНАДА.

Орґанізаційне віче.

За ініціятивою орґанізатора У. Н. Союзу п. Ів. Баєра на Канаду, 12. травня ц. р. в годині 8:15 вечером відбулося масове віче в салі Укр. Нац. Дому ім. Е. Коновальця, на котрім орґ. п. І. Баєр дав свій відчит. Віче відкрив предсідник п. І. Дикун, секретарював п. С. Семчишин. Предсідник І Дикун у своїй промові представив зібраним п. І. Баєра, як орґ. У. Н. Союзу, а також пояснив зібраним про орґанізацію У. Н. Союз на земли Злучених Держав Америки. Відтак покликав п. І. Баєра до слова, котрий в перших своїх словах закликав присутних віддати пошану поляглим українським героям, а опісля у своїм відчиті представив ту велику інституцію в Америці, якою є У. Н. Союз, котрий має коло 36,000 членів, а капіталу коло $6,000,000. Дальше пояснював початки цеї орґанізації, як її українці в Америці орґанізували і за такий відносний час осягнули такі здобутки. У. Н. Союз несе фінансову поміч своїм членам, їх родинам, і ріжним народним інституціям.

По скінченню реферату предсідник І. Дикун дав запит, чи не можна би у Лондоні, Онт., зорґанізувати відділ У. Н. Союзу. На заклик предсідника вписалося на початку 11 членів. В Лондоні, Онт., існує вже відділ У. Н. Союзу, і він в короткім часі подвоїться членством.

І. Дикун.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ГЕНЕРАЛ АЛЬФОНС ЖОРЖ,
що займає визначне становище в обороні Франції перед Німеччиною.

Автор приніс до рецензії редакторові дуже нецікаве оповідання і відчитує його:

— Отже, пане редакторе, герой мого оповідання нездужає дуже на безсонність. Чи ви, пане редакторе, знаєте, що це за страшна недуга безсонність?

Редактор: О, ні, я сплю дуже добре і бачу, що вже і при вашім оповіданні збирається мені дуже на спання.

ПОЕТИЧНА УКРАЇНА

Під таким заголовком відбувся в суботу 13. квітня в Salao Nobre da Associacao Paulista de Imprensa, відчит у португальській мові письменника і журналіста п. Осипа Шпитка Стефановича. Не зважаючи на свої старші літа п. Стефанович зумів прикувати увагу своїх слухачів більш півтора години, інформуючи присутніх, між котрими було багато чужинців, про початки і розвій української літератури аж посьогоднішній день.

Хоч тема відчиту була чисто літературна, не забув шановний бесідник, як великий український патріот, зробити маленький нарис історії своєї батьківщини — України, зупиняючись довший час над героїчною боротьбою її синів проти всякого роду наїзників, втім числі і гунських мадярів на Карпатську Україну, як також згадав про сумної слави польську пацифікацію на Західних Українських Землях. Зі вступним поясненням походження слова Україна, п. Стефанович старався перешкодити у перекручуванні бразилійськими журналістами і вченими тої дорогої назви, котру часто густо перекручують на Украніа.

Обширний виклад шановного письменника викликав на присутніх задовольняюче враження, і його кінцеві слова були нагороджені одушевленими оплесками.

На жаль, п. Стефанович прибув до нас у дуже несприятливий час для розвинення подібної акції; бо як відомо шановним читачам, тутешні журналістично - письменницькі кола, приголомшені останніми політичними подіями, які мали місце у найбільшому щоденнику „О Estado", і це до певної міри перешкодило більшому успіхові відчиту.

П. Стефанович, відомий бразилійській публиці не тільки як талановитий журналіст, але також як письменник, автор збірки оповідань, написаних португальською мовою під заголовком „No Tumulo da Vida". В короткому часі появиться його вже пера роман у двох томах „A Historia de um monstro", котрий вже заслужив похвалу одного з найбільших тут письменників п. Monteir-a Lobat-a і професора португальської мови п. José Oiticica.

Бажаючи старенькому 72-літньому письменникові п. Осипові Стефановичові найкращих успіхів у його літературній праці, ділюся оцими вістками з шановними читачами „Хлібороба", (Бразилія).

Михайло Дзюра.

ХТО ПОПИРАЄ БІЗНЕСИ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ", ТОЙ ПОПИРАЄ „СВОБОДУ".

НЕВДАЛА ПРОБА.

Лестер Барлов, американський винахідник страшного вибухового засобу, званого Глмайт, уставив коло Абердіну, в Меріленді, бомбу з глмайту й задумував висадити її серед череди кіз. Експериментові мали приглядатися конгресмени й сенатори. Та вони спізнилися, а тимчасом з бомби вилетів газ й бомба не могла вибухнути. Барлов у гніві на сенаторів покинув поле.

ЧИ ВИ ДУМАЄТЕ ПЕРЕПРОВАДЖУВАТИСЯ НА ІНШЕ МЕШКАННЯ?

Якщо думаєте змінити свою адресу, просимо повідомити нас наперед, коли почнете жити на новій адресі, щоб ви не втратили якого числа газети, котре може мати щось цікаве або важне для вас або вашої родини. Просимо не ждати до останньої хвилі. Просимо не перезакувати нічого почтареві. Найкраще виповнити оцей бланкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати це в листі до адміністрації „Свободи".

Число відділу ____________

Імя й назвище ____________

Стара адреса ____________

Нова адреса ____________

Почта ____________

ПЕРЕСТЕРІГАЮТЬ ПЕРЕД БАЛАКАННЯМ ПРО АРМІЮ

Оттава. — Департамент оборони започаткував цього тижня всекраєву кампанію серед населення Канади проти розмов про військові справи через увесь час війни. В Торонті і інших містах Онтеріо появилися великі оголошення з пересторогою, щоб не розмовляти з ніким про канадійські військові сили.

Департамент оборони вказує, що розмови про військові справи можуть підслухувати ворожі агенти і передавати їх ворогові.

ЗМЕНШЕННЯ РОЗХОДІВ НА 90 МІЛІОНІВ

Часопис „Файненшал Пост" доносить, що канадійський домініяльний уряд сподівається обнизити нормальні державні розходи на $90,000,000 річно, щоб мати більше гроша на війну. Федеральні розходи на реліф, т. є. допомогу безробітним будуть зменшені на $20,000,000, інші видатки в часі миру на $30,000,000, а зиски Сіенару мають звільнити уряд від обовязку покриття дефіциту, який річно виносить приблизно $40,000,000. На річ війни потерплять головно реліф, освіта, здоровля, і пенсії домініяльних урядовців і робітників.

ТРАМВАЇ В КАНАДІ

Електричні трамваї впроваджено в Канаді в 1887, найперше в Ст. Кетеринс, Онтеріо. Другим містом, що завів у себе трамвай, був Ванкувер в 1890, Оттава 1891, Монтреал і Торнто 1892. В Саскачевані перші дістали Ріджайна і Мус Джо в 1911 р.

З приходом автобусів електричні трамваї мусять уступатися ступнево майже по всіх містах. Та всеж на добру славу трамваїв треба сказати, що вони є найбезпечніші для людського життя.

ПАВУКИ ЇДЯТЬ ГАДІВ

Що гадюки їдять павуків і інші комахи, це загально відомо. Та в Бразилії д-р Віталь Бразіль, відомий природник, відкрив павуків, що їдять гадів.

Бразилійці називають цих павуків „грамостоля", а люблять вони дуже їсти гадюки породи „харарака" і „ляхезі". Коли павук укусить гадюку, він запускає в неї свою їдь, що викликує в гадюки місцеві корчі, а потім тетанос (правець), що проявляється параліжем усіх мязів; гадюка тоді гине, бо легені не працюють. Потім павук кілька днів поїдає гадюку.

Д-р Бразіль є основником Бутантанського Інституту в Бразилії, що годує гадюки, щоб з них добувати їдь для виробу протиїдного ліку.

Він каже, що павук нападає і здовиті гадюки, та що укушення гадюки його вбити не може.

МОРД НА МАНІТОБСЬКІЙ ФАРМІ

На фармі коло містечка Комарно, в північній Манітобі, невідомий злочинець застрілив 60-літнього Федя Мороза, мабуть у грабунковім намірі. Злочин викрив Михайло Бень, візник молочарні в Тюлоні, який приїхав вручити йому чек за доставу молока. Бень застав двокімнатну хатину Мороза замкнену, а підозріваючи щось лихе, повідомив сусідів. Поліція знайшла вбитого на доліві. Злочинець замкнув хату, щоб легше затерти сліди злочину. Мороз жив самітно.

ГАЗЕТЯР ВІДБУВ 2-МІСЯЧНУ ВЯЗНИЦЮ В ЯПОНІЇ

До Сан Франсіско приїхав з Японії Джеймс Янг, кореспондент новинкарської організації „Інтернешенел Нюз Сервіс", котрий відсидів два місяці в вязниці в Японії за свої кореспонденції про японську окупацію Китаю.

На занити газетярів про японські вязниці, він заявив, що він не може нарікати на те, як його японці там трактували.

Він привіз зо собою попіл з тіла Френка Геджеса, американця, редактора газети „Джепен Адвертайзер", що помер у Токіо 10. квітня. Янг має передати попіл до родинного місця Геджеса.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

Дороті Лямур, фільмова зірка з Голивуду, підчас відвідин на Світовій Виставі в Ню Йорку заїдає „гарячу собаку".

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В Ню Йорку помер дня 21. травня 1940

ІЛЛЯ МЕДВІДЬ.

Похорон відбудеться в суботу рано з похоронного заведення П. Яреми, 129 Іст 7. вулиця, Ню Йорк Сіті, до Української Католицької Церкви св. Юра, 30 Іст 7. вулиця.

В Шікаго померла дня 11. травня 1940.,

КСЕНЯ ФОЦА (Focia)

з роду Олешко.

Була членкою 259. відділу У. Н. Союзу. Похорон відбувся 15. травня 1940.

Покойна зо села села Торки, пов. Перемишль, Зах. Україна. Оставила в смутку мужа Андрія, синів Івана й Михайла та доньку Анну. Була активною членкою Союзу Українок та інших товариств.

Хай земля прибраної вітчини буде їй пером!

Ів. Побуцький.

ТАРЗАН, ч. 9. Княжна Маріка.

В хвилі, коли чиясь рука здавила руку Джейн, остання обернулась і побачила дівчину великої краси. Дівчина заговорила:

„Я княжна Маріка, донька білого султана з Банголі. Я наняла цей корабель. Малпа належить до мене. Що ви робите тут, на кораблі?"

„Ця малпа", почала вияснювати Джейн, „є приятелем Тарзана, мого подруга. Я хочу увільнити її з клітки".

При згадці назвища Тарзана, дивний, напружений вогник пробіг через глибокі чорні очі княжни Маріки.